

דרב סבר בור ברשותו חייב –

For Rav maintains, he is liable for a pit in his domain

OVERVIEW

Initially the גמרא assumed that the dispute between רב ושמואל regarding מקצה מקום hinges on the מחלוקת whether one is liable for a בור in his domain.¹ There is a dispute between רש"י and תוספות how the גמרא wanted to connect these two (seemingly) separate cases.

פרש"י first cites תוספות:

ולכך פטור דחשיב כמו כורה בור שאם הוחלקה בהמה באותם פירות² חייב -

And therefore (since בור ברשותו is חייב) **he is פטור** in a case of מקצה מקום מרשותו and someone's animal ate from there, **because** the person who was מקצה and placed his פירות there, **is considered as if he dug a pit** in his domain which was (immediately) adjacent to the רה"ר, so therefore the rule is **that if a slipped on those פירות**, the owner of the פירות **is liable** for the damage to the בהמה -

לכך כל הקודם זכה כדין תקלה ברשות הרבים כדפירש בקונטרס³ ובהמה שאכלה פטורה -
Therefore whoever comes first and takes these פירות **acquires** them, as is the **ruling** regarding an obstacle in the רה"ר as רש"י explained, so the **בהמה** who ate these פירות (which are considered a ברה"ר) **is exempt** from paying for it, since the owner of the בהמה has the right to take these פירות for they are a ברה"ר.

ורב לטעמיה דאמר בפרק המניח (לקמן דף ל, ב) זכה בין בגופן בין בשבחן⁴ -

And רב follows his ruling which he states in פרק המניח regarding a ברה"ר, that anyone may acquire both the principal and the improvement.

anticipates a difficulty:

ואין לתמוה איך מפטר מפירות פנימיים דלא הוה תקלה -

¹ This a מחלוקת between ר"ע ור"י (later on מט, ב) where one dug a בור in his רשות and then was מפקיר his רשות but was not מפקיר his בור (only the בור remains in his רשות). ר"ע maintains he is חייב for damages caused by this בור, while ר"י maintains he is פטור.

² The פירות which he placed in the 'מקצה מקום' are considered a בור ברשותו (where he was רשותו).

³ בד"ה לימא.

⁴ The משנה there (ל, א) states that if one places his straw in the רה"ר so it should become fertilizer (by the people and animals trampling on it), whoever acquires it for themselves gets to keep it for it is a ברה"ר. רב rules that he may keep not only the amount that the straw improved (by becoming fertilizer), but he may even keep the entire straw (גופן the principal), while זעירי maintains that he may keep שבחן, but not גופן. Here too the בהמה (בעל) may keep the פירות and therefore is not liable for his בהמה eating them.

And one should be astounded; how is he פטור from the inner פירות, which are not an obstacle⁵ –

replies, this is no difficulty -

דכיון דיש רשות לבני רשות הרבים ללכת שם כשאין שם פירות -

For since the people of the ר"ה have permission to walk the entire area of the מקצה מקום when there are no פירות there -

אם כן כשיטלו חיצונים נמצא פנימיים סמוכים לרשות הרבים לפיכך כל המחזיק בכולן זכה -
Therefore when the outside פירות will be removed (which they may be since they are a ברה"ר), it will turn out that the inner פירות will then be close to the ר"ה, therefore whoever takes possession of all of the פירות acquires them.

anticipates an additional difficulty with this פירוש:

והא דתנן מתוך הרחבה משלמת מה שנהנית ולא אמר דפטורה מטעם דכל הקודם זכה -
And regarding this which we learnt in the משנה, if she ate מתוך הרחבה (which is a ר"ה), she pays what she benefitted; but why did not the משנה state that she is completely exempt because of the previously mentioned reason that regarding a ר"ה the rule is that כל הקודם זכה?!

replies; we must say -

מיירי שלא נתנו ברשות הרבים כדי להשביח ולא קנסו גופו כדמשמע בהמניח⁶ (לקמן דף ל, ב) -
The משנה is discussing a case where he did not place the פירות in the ר"ה in order to improve them, in which case the rule is that they did not penalize him that he loses the principal, as it seems in המניח. Therefore the בהמה has no right to eat the פירות (and is שנהנית). This concludes ('תוס' understanding of) פרש"י.

In summation; since רב maintains בור ברשותו is חייב, so the פירות which he placed in the מקצה' are considered a ברה"ר and therefore the rule of כל הקודם בהם זכה applies here. [However by מתוך הרחבה the rule of כל הקודם וכו' does not apply since he did not place it there להשביח.]

⁵ Seemingly the only תקלה are the פירות on the outside fringe near the ר"ה, where animals (or people) can trip over them; however the פירות which are (well) within the perimeter are causing no obstruction (for no one has permission to go even adjacent to them, since he reserved the right to place his פירות there), so they should not be considered a ברה"ר and the בהמה should be liable for them if his בהמה ate the פירות פנימיים.

⁶ דבר שיש בו שבח קנסו גופו משום שבוהו דבר שאין בו שבח לא קנסו states there: רב נחמן בר יצחק by placing it in the ר"ה (like straw for it becomes fertilizer) they penalized even the principal on account of the improvement; however something which does not improve (by placing it in the ר"ה), they did not penalize him.

asks: תוספות

וקשה לרבינו יצחק על פירוש זה דהא רב אמתניתין קאי ואמר לא שנו אלא במחזרת -
And the ר"י has a difficulty with this explanation; for רב (when he rules that by
he is (פטור מקצה מקום) משנה, for he states, 'it was not taught
that מצדי הרחבה is only by מחזרת, however by מקום מקצה he is פטור, meaning
that in the case where the משנה states מצדי הרחבה is חייב, by מקום מקצה he is פטור -
ואם כן רב נמי איירי בשלא נתנו להשביח -

So therefore רב (by מקצה מקום) is also discussing a case where he did not place it
in the רה"ר to improve (just like מצדי הרחבה).⁷ If it was not placed להשביח the rule of כל הקודם
does not apply, so why is he פטור?!

פירש"י has an additional question on תוספות

ועוד דקאמר⁸ אלא פירות הא קחזי ליה ואי בור לאו אדעתיה פירות נמי לאו אדעתיה -
And additionally when שמואל states, but by פירות he should be חייב (if he ate
them) because he sees them, but if שמואל maintains that the בעל הבור is חייב for
damages to the שור because the שור is not aware of the בור, so too the שור is not
aware of the פירות, and if he trips on the פירות, the בעל הפירות is חייב, therefore the פירות are a
פטור for eating the בעל השור should be פטור, so the כל הקודם וכו' applies, and the rule of תקלה ברה"ר
פירות!⁹

offers his interpretation: תוספות

ונראה לרבינו יצחק לפרש דרב סבר בור ברשותו חייב -
And the ר"י prefers to explain it in this manner that רב maintains that בור
- חייב is ברשותו
דכשהפקיר רשותו ולא הפקיר בורו ונפל בו שור לא מצי אמר ליה תורא בביראי מאי בעי -
For when he is מפקיר his domain and was not מפקיר his pit and an ox fell into
the בור, the owner of the בור cannot exempt himself from paying by saying to the
בעל השור, 'what is your ox doing in my בור' -
דאין אדם יכול לצמצם כל כך כשעובר ברשות הרבים שלא יכנס ברשות אחרים -

⁷ Our משנה differentiates between מצדי הרחבה (משלם מה שנהנית) and מצדי הרחבה (where צדי הרחבה). We have previously stated that מצדי הרחבה is discussing a situation where he did not place it there להשביח; obviously this applies to מצדי הרחבה as well (for we are distinguishing between the two) and the same applies to מקצה מקום.

⁸ On the 'ב' עמוד. The גמרא refutes this suggestion that רב ושמואל argue whether בור ברשותו is חייב, for שמואל can maintain that בור ברשותו is חייב and nevertheless if the בהמה ate the פירות of מקום מקצה he is חייב, for it is different from בור. By בור he is חייב since the בעל השור can claim אדעתיה, but not by פירות (as תוספות continues).

⁹ See מהרש"ל. See מהרש"א (הארוך) for a different explanation ועיי"ש בדו"מ ובקע"י.

Because a person cannot be that exact that when he walks in the רה"ר he should not accidentally enter the domain of others who are immediately adjacent to the רה"ר -

ולפיכך לא היה לו לקרב בורו ממש לרשות הרבים -

So therefore the בעל הבור should not have placed his בור immediately adjacent to the רה"ר; this is the reason why הפקיר רשותו ולא הפקיר בורו -

והא נמי פטורה שלא היה לו לקרב פירותיו ממש לרשות הרבים¹⁰ -

And here too by מקצה מרשותו the בעל הבהמה is also פטור (for eating the פירות) for the פירות should not have placed his פירות immediately adjacent to the רה"ר, just as the בעל הבור should not place his רה"ר -

שאין בני רשות הרבים יכולין לצמצם עצמן -

Since the בני רה"ר cannot be that precise and prevent their animals from entering his רשות where his פירות are lying. גמרא according to שמואל continues to explain the תוספות -

ושמואל מחייב דמשום שלא היה לו לקרב פירותיו סמוך לרשות הרבים אין לפטור -

And שמואל maintains that if he ate the פירות by מקצה מרשותו the בעל הבהמה is חייב, because the argument that the פירות should not have placed his פירות close to the רה"ר is not sufficiently strong to exempt the בעל הבהמה from paying -

שיכול בעל הפירות לסמוך וגם בעל הבור יכול לסמוך -

Since the בעל הפירות has the legal right to place his פירות as close to the רה"ר as he desires, and similarly the בעל הבור can also place his בור close to the רה"ר (and still be פטור) since the שור had no right to enter into his domain where the בור was.

בור ברשותו continues explaining how the גמרא ultimately rejected the comparison between תוספות and מקצה מקום:

ודחי דבעלמא פטר רב והכא אמר ליה נהי דכי מתזקה אמר ליה תורא בביראי מאי בעי -

And the גמרא rejected the comparison, for generally רב maintains that בור ברשותו (רשות) is פטור (because he has the right to place his בור anywhere in his רשות), but here by מקצה מקום the בעל השור says to the פירות (הבור), בעל, granted that if my ox was damaged by your (פירות), בור, you (the בעל הבור) can rightfully say to the שור, what is your ox doing in my pit (and therefore the בעל הבור is פטור), but -

מכל מקום לאו כל כמיניה לחיובי לי במאי דמקרבתי לפירות ברשות הרבים¹¹ -

¹⁰ maintains that the פטור by מקצה פירות has nothing to do with a ברה"ר (as תקלה רש"י maintains), but rather that the בעל הפירות is equally guilty, by placing his פירות in a place where it will inevitably be eaten by the animals who are walking (with permission) adjacent to it.

¹¹ The argument of the פירות and הבור that they have the right to place their פירות wherever they want in their רשות is sufficiently strong enough to exempt them from paying for any damage the פירות cause others who entered their רשות; however it is not sufficiently strong to obligate the others who damaged his פירות, since the בעל הפירות shares in the responsibility of the damage by placing it in a place where inevitably it will be damaged. [In the

Nevertheless this argument of the (הבור) בעל הפירות is not sufficient to obligate me to pay for what my בהמה ate since you placed your פירות close to the רה"ר - ושמואל סבר נהי דבעלמא לאו אדעתיה כשנפל לבור -

And שמואל maintains (even though בור ברשותו is חייב, nevertheless by מקצה מקום he is חייב) for granted that generally the ox was not aware when it fell into the pit (therefore the full responsibility is on the בעל הבור), however - הכא לא מצי למימר הכי¹² למפטר בהמה שבכוונה¹³ אכלתן:

Here by מקצה פירות the owner of the animal cannot claim this (that his animal was not aware that she was eating) in order to exempt him from paying what his בהמה ate, since she ate it deliberately!

SUMMARY

According to רש"י the connection between בור ברשותו to מקצה פירות is that if בור ברשותו חייב the שור had the right to eat the פירות since it is a ברה"ר, but if it is פטור he had no right to eat them and he is חייב.

According to תוספות if בור ברשותו חייב this means he had no right to place his בור that close, therefore the בעל השור is פטור for eating פירות since he had no right to place his פירות that close to the רה"ר. If בור ברשותו פטור then both the בעל הבור and רשות have a right to place their פירות wherever they choose in their רשות.

The conclusion is that even if בור ברשותו פטור nevertheless מקצה can also be פטור, since they both share in the responsibility. Similarly even if בור ברשותו חייב that is only because the שור was not aware of falling into the בור, but he will be חייב by מקצה since he ate it בכוונה.

THINKING IT OVER

תוספות writes that the reason שמואל maintains that by מקצה מרשותו he is חייב for פירות (even if we maintain בור ברשותו חייב) is because he ate the פירות אכילת פירות¹⁴. How can we reconcile this with our גמרא which states that he is חייב for the פירות since ליה (but not because בכוונה אכלתן)?!¹⁵

case where (בעל השור or בעל הבור) whether it is the מזיק they both share the responsibility; therefore the (בעל הפירות or בעל השור) whether it is the ניזק is always פטור because he can claim that the (בעל הפירות or בעל השור) shares in the responsibility.]

¹² We maintain בור ברשותו חייב because the animal fell into the בור inadvertently; however by מקצה the animal ate deliberately.

¹³ See 'Thinking it over'.

¹⁴ See footnote # 13.

¹⁵ See # 93 (ע"ז) אוצר מפרשי התלמוד